

CURS 1995/96

Assignatura: 21157 PSICOLOGIA DE LA INSTRUCCIÓ EN
CONTEXTES ESPECIALS: EDUCACIÓ
ARTÍSTICA

1r. Semestre: 6 crèdits: 3'5 teòrics i 2'5 pràctics

Professor: Càndid GENOVARD

Introducció al programa

L'educació artística i la psicologia de l'educació artística formen part habitual dels *curricula* contemporanis en l'especialització de *psicologia de l'educació* en la majoria d'universitats occidentals. L'art com a fenomen psicològic i psicoeducatiu es contempla en aquesta matèria des de tots els aspectes possibles, no únicament per la seva importància formativa sino també pel valor que, per primera vegada se li dona en el context de la *Reforma Educativa*. Tanmateix una part important de l'educació artística, l'educació estètica, necessita una reflexió en profunditat donat que són dos conceptes diferents pero íntimament lligats. Aquí es tracta d'omplir un buit curricular des de l'enfocament pedagògic d'aquest camp d'estudi. El tema no és nou, però si ho és la inclusió d'aquesta perspectiva en la formació universitària.

La psicologia de l'educació artística cobreix tres camps de formació. (1) Es una assignatura dirigida a l'educació de la sensibilitat cultural no sempre contemplada en els aprenentatges anteriors del estudiant; (2) és una assignatura interdisciplinària que dona unitat als coneixements adquirits en altres àmbits i a temes que no es poden deixar de conèixer en camps vitals de l'activitat contemporània, com per exemple l'impacte de la percepció plàstica de les imatges televisives en la construcció de la realitat i (3) és una assignatura polivalent en el sentit de que permet contactar amb mons professionals en els quals, cada vegada més, les formacions globals són més apreciades; per exemple la publicitat, el disseny, l'arquitectura, la moda, l'esplai, els multimedia, etc.

Activitat didàctica i avaluació

1. *Organització de les classes*

Les classes teòriques seran sobre la matèria d'estudi segons el present programa, el material que es recomani i la visualització de videos. En casos especials es proporcionaran alternatives d'estudi dirigit.

Les classes practiques tractaran de (a) la tècnica del treball obligatori. El mètode serà, sempre segons el nombre d'alumnes matriculats, el de la tutoria continuada. I (b) sobre activitats plàstiques i auditives relacionades amb els temes del programa.

A part la bibliografia que es recomana al final del programa, existeix un dossier orientador per la confecció del treball que estarà disponible a partir de l'ultima setmana d'octubre.

2. *Les pràctiques*

Les pràctiques (punt 1, b) consistiran bàsicament en la visualització de vídeos o en l'audició de peces o altres materials relacionats amb els temes explicats. Es justificaran mitjançant comentaris d'un full per sessió. Es proporcionaran models de full.

3. *Avaluació*

Aquesta assignatura s'avaluarà mitjançant la realització d'un treball monogràfic individual o en grup a escollir d'entre una llista de temes que s'oferiran a començament de curs juntament amb la realització d'una prova escrita amb material (apunts, llibres, etc.). Igualment es valoraran els fulls de pràctiques esmentats en el punt anterior.

Nota final. La mitjana ponderada entre la nota del treball (60%), els comentaris sobre les activitats de pràctiques (10%) i la nota de la prova escrita (30%).

4. *Calendari*

Entrega de treballs.- L'última setmana de classes del primer semestre.

Prova escrita.- La data assenyala per la Secretaria de la Facultat.

Resum del Programa per temes

1a. Part. Psicologia i Educació Artística

TEMA nº 1.- La implicació psicològica i educativa en els contextes estètics.-

Vocabulari de conceptes bàsics.- L'aproximació psicològica i educativa a la cultura que ens envolta.- Les funcions i els comportaments psicològics davant els estímuls educatius plàstics, acústics i simbòlics.

2a. Part. L'activitat psicològica i educativa en contextes plàstics

TEMA nº 2. Quan la percepció es torna activitat quotidiana: mirar i veure.-

El valor de la mirada.- Com funciona la mirada.- L'ull intel·ligent.- La teoria del "punt de vista".- Les mirades "obliques": el mirall, les il·lusions, les ombres.- Les dificultats en la història de la percepció.- La conquesta de la perspectiva.- El color real i el color inventat.- L'exploració icònica i estètica del món plàstic: guia psicopedagògica de com mirar una obra d'art.

T E M A n° 3. Imatges: mes enllà de la visió.-

Vivim en un món d'imatges?.- Imatge, icònic, imaginari, fantasia, creativitat.- Els aspectes cognitius: construcció del pensament i construcció de la imatge.- Els aspectes afectius.- La imatge desborda el seu objecte: polivalència de la imatge.- Què passa en la imatge de l'obra inacabada?.- La imatge i "els mons privats de la infància".- La imatge de l'objecte estètic en la construcció artística.- El control psicològic de les imatges.

T E M A n° 4.- La imatge transformada (1). La fotografia (1839) o el món icònic ja no ha estat mai més com abans.-

L'aparició de la fotografia i els canvis radicals en el món de la percepció.- La percepció plàstica es torna democràtica: "jo hi era".- De com la fotografia va canviar la realitat plàstica.- La fotografia com objecte educatiu o com accedir a la fotografia com objecte estètic.- Destreses psicològiques i destreses fotogràfiques.- Epistemologia de la fotografia.- Perversió i nostàlgia de la instantània: és real però no és la realitat.- Interpretació plàstica i educació visual mitjançant la fotografia. Interpretació plàstica i educació visual mitjançant la fotografia.

T E M A n° 5. La imatge transformada (2).- El Cinema com art "total".-

L'estructura de l'obra cinematogràfica.- Totes les funcions psicològiques intervenen.- El miracle de la superació de la temporalitat i l'espacialitat icònica mitjançant el so i el moviment.- El poder del silenci.- La "màgia" del cinema.- L'únic art plàstic amb poder de recrear.- L'educació estètica mitjançant el cinema.- El cinema com objecte educatiu.- El cinema per a nens?.- Els mons icònics familiars derivats: la TV i el vídeo.- Orientació, consell o censura?.- Psicopedagogia de la relació televisiva.

T E M A n° 6. Els espais físics globals (1). Els compromisos psicològics, socials, educatius i estètics amb els espais físics.-

Els nous conceptes plàstics per anomenar l'espai: ambient, ecologia, conservació.-La nova sensibilitat per l'espai.-L'espai natural.- La contemplació de l'espai.- Les "vistes".- Quan el paisatge no era un valor estètic.- Paisatges reals i paisatges imaginats.- Els espais artificials.- L'arquitectura clàssica i contemporània.- Arquitectura individual i arquitectura col·lectiva.- Arquitectura, vivenda i qualitat de vida.- L'adveniment de l'espai interior a la vida quotidiana: el disseny i la decoració.- L'aprenentatge i el desenvolupament en els nous espais.

T E M A n° 7. Els espais físics globals (2). Els espais estètics educatius convencionals: els museus.-

El museu com institució mediàtica.- Els components psicològics previs per l'experiència amb el museu.- Breu història dels museus.- Museus de coses curioses i museus d'obres d'art.- Pedagogia del museu clàssic.- Estructures líniales i estructures cognitives.- L'estructura cognitiva-emocional: el museu imaginari.- Els altres museus.- L'exposició temporal.- Educació museística i museu modern.- Les exposicions educatives.- L'experiència estètica-educativa del museu.- Els museus particulars: el col·leccionisme.

3a. Part. Els contextes acústics

T E M A n° 8. Els espais estètics auditius i motrius.

Els conceptes musicals: harmonia, ritme, etc..- Destreses psicològiques i instruments.- La veu.- La irrupció de la música en la vida contemporània.- Psicologia de la música.- Valor contextual de la música: de la "música 'política" a la música ambiental.- Música i classes socials.- Escales estètiques de la música.- Els espais musicals.- De l'auditori a la Discoteca- Aspectes evolutius de la música.- Música i motricitat.- De la dansa al ball.- La musicoteràpia.- Pedagogia de la música.

4a. Part. Els contextes personals

T E M A n° 9. L'impacte estètic de la corporeïtat.-

Del cos privat al cos públic.- Psicologia, antropologia i estètica del cos.- Aparença i realitat del cos.- Els missatges cognitius dirigits al cos.- La salut.- Els missatges afectius.- Amor físic, amor del cos, amor sense cos.- Moda i vestit.- Els missatges emocionals.- Sexe, erotisme, pornografia.- Els llenguatges no verbals del cos.- L'aparença del cos en l'art.- Nu i vestit.- L'expressió corporal.- L'expressió plàstica corporal.- Els missatges socials en l'aparença estètica del cos.- La censura davant del cos.- Cos, sexisme, racisme.- La lectura artística del cos i el seu aprenentatge.

T E M A n°10. L'impacte social, psicològic i educatiu de l'artista en la cultura contemporània. De l'artista a l'artesà.-

La psicologia de l'artista.- La història social de l'artista.- Les biografies d'artistes.- L'autobiografia.- La Història, la Història de l'art i el mercat de la història.- El mercat del passat.- L'artista com a paradigma educatiu: el fenomen "any Miro".- Com es fa famós l'artista?.- Reaccions socials a l'artista i la seva obra.- De la bohèmia a la professionalització.- La falsificació.- L'obra anònima.- Com es fa l'artista?.- El curriculum i el baxillerat artístic.

T E M A n° 11 Els reptes psicològics i educatius del "temps lliure" (lleure): el viatge com a fenomen estètic global. -

El viatge com a realitat cultural i educativa contemporània.- Historia del viatge.- El "Grand Tour".- El mercat de la geografia.- Els elements cognitius i emocionals del viatge.- L'imaginari del viatge i l'anticipació.- El paper de l'aventura imaginada.- L'element de l'exotisme.- El viatge viscut i la rememoració.- Els aspectes evolutius: viatges per totes les edats.- Els instruments cognitius del viatge: la lectura de mapes, guies i relats.- La fixació plàstica del viatge (de la fotografia personal i el video a la postal-record).- Els mitjans del viatge: de l'excursió a peu a la volta al món amb avió.- Vacances i viatges.- Del viatger, al turista.- Les destreses del viatge.- Les històries de viatges.- La literatura dels viatges.- El viatges "menors": el paisatge pròxim.- Els viatges "majors".- Viatge i antropologia: el viatge etern i l'estètica de la mort.

TEMA nº 12 Teràpia i art.-

El camp de la teràpia artística.- Els subjectes.- El diagnòstic mitjançant l'art.- Teràpia artística plàstica i teories de la personalitat.- Teràpia plàstica i la substitució del comportament verbal.- Mètodes.- La musicoteràpia.- La dramatització.- Els terapeutes de l'art.

5a. Part. Els contextes simbòlics

TEMA nº 13. Els components psicològics i educatius de l'experiència estètica del llenguatge.-

Els components cognitius i emocionals en la vivència del llenguatge.- L'aprenentatge de l'expressió estètica mitjançant la paraula escrita.- Com s'escriuen els llibres?.-L'aprenentatge de l'apreciació literària en els seus diferents gèneres: no tots es llegeixen de la mateixa manera.- Les apreciacions estètiques complexes: com es fa i s'enten una poesia avui.- La lectura com emoció estètica.- L'aprenentatge de l'expressió parlada.- La retòrica o l'art de l'ús estètic de la paraula pública.- La paraula privada i el llenguatge interior: els components lingüístics de l'experiència personal: l'autobiografia en els gèneres literaris, la psicologia i l'antropologia.- La pervivència contemporània de l'introspecció.- Existeix la mística?.- El component estètic en el descobriment de la comprensió lingüística.- Parlar, dir, escoltar, entendre.- L'experiència multicultural de l'ús de més d'un idioma: tradueixen veritablement les màquines?.- Ètica i estètica de la comunicació: sociopaties lingüístiques públiques i privades.

TEMA nº 14 . La realitat psicològica i educativa de l'educació artística envers l'impacte de les noves tecnologies.-

Breu història de les noves tecnologies.- Mite i realitat del "2001".- L'instrument tecnològic com a estri i com a metàfora.- Els multimedia.- Les imatges virtuals.- Epistemologia de les noves tecnologies.- Anàlisi crític.- Cap una nova estètica?.- Tipus d'implicacions psicològiques i educatives.- Enriquiment i banalització de la informació.

TEMA nº 15 L'aprenentatge i l'ensenyament de l'educació artística.-

Les experiències clàssiques en educació artística.- Els problemes de la integració.- Psicologia evolutiva i educació artística.- Per què dibuixa el nen?.- De la representació a l'expressivitat.- Els aspectes curriculars.- La instrucció sequenciada en educació artística.- L'educació artística i la LOGSE.- L'art i la tercera edat.